

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
W LATACH 2020 – 2021
„GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
NA LATA 2018 – 2021”**

Sporządził: Grzegorz Kilian

.....

Gręboszów 2022 r.

I. WPROWADZENIE

Gmina Gręboszów zgodnie z wymogami art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2022 r. poz. 840) posiada „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Gręboszów na lata 2018 -2021”. Został on przyjęty przez Radę Gminy Gręboszów uchwałą Nr XXII/199/2018 z dnia 27 marca 2018 r. i ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego w dniu 4 kwietnia 2018 r. pod pozycją 2606. Realizacja programu weszła w życie po upływie 14 dni po jego ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego, tj. w dniu 19 kwietnia 2018 r.

W myśl art. 87 ust. 5 w/w ustawy, Wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia Radzie Gminy. Niniejsze sprawozdanie z realizacji „Gminnego Programu opieki nad zabytkami Gminy Gręboszów na lata 2018 - 2021” z lat 2020-2021 stanowi wypełnienie prawnego zobowiązania Wójta, wynikającego z treści ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Cel opracowywania „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Gręboszów na lata 2018-2021” opiera się o wykaz zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami sformułowanych w art. 87. ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami obejmujących:

- 1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

II. REALIZACJA PROGRAMU

Gminny Program Opieki nad Zabytkami określa kierunki i działania podejmowane przez gminę, mające na celu szeroko pojętą ochronę dziedzictwa kulturowego.

Opieka nad zabytkami stanowi jeden z obszarów działania dla władz lokalnych. W okresie sprawozdawczym, za pomocą dostępnych i możliwych instrumentów prawnych, finansowych i społecznych były podejmowane działania, które miały na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Gręboszów.

W latach 2020-2021 stan ewidencyjny zabytków nieruchomości i ruchomych wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków nie uległ zmianie. Zaliczamy do nich:

1. ZABYTKI NIERUCHOME

1) Kaplica mszalna pw. Opieki NMP w Borusowej

Kaplica objęta została ochroną prawa przez wpis do rejestru zabytków pod nr A1305/M decyzją WKZ z dnia 9 sierpnia 2012 r. Zlokalizowana jest w centralnej części wsi Borusowa, przy bocznej drodze, na wydzielonym i ogrodzonym terenie, w otoczeniu starodrzewu. Wnętrze kaplicy objęte zostało osobnym wpisem do rejestru zabytków z uwagi na wartości artystyczne i historyczne.

2) Zespół dworsko-parkowy w Borusowej

Dawny zespół dworsko – parkowy w Borusowej położony jest w północno-zachodniej części wsi i składa się z budynku dawnego dworu oraz budynku tzw. „Rządcówki”. Zabudowania te stoją w otoczeniu starodrzewu zakomponowanego pierwotnie na przełomie XIX/XX w. jako park o charakterze krajobrazowym. Sam park objęty został ochroną prawa przez wpis do rejestru zabytków decyzją WKZ z dnia 22 października 1986 r. pod numerem A-284.

3) Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Gręboszowie

Kościół parafialny w Gręboszowie należy do najwartościowszych obiektów sakralnych na terenie całej gminy. Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 24 czerwca 1986 r. wpisany został do rejestru zabytków pod nr A-280. Świątynia zlokalizowana jest w centrum wsi, w obrębie dawnego cmentarza parafialnego, przykościelnego, którego granice wyznacza ogrodzenie.

4) **Cmentarz parafialny z kwaterą wojenną w Gręboszowie**

Cmentarz objęty jest ochroną prawną przez wpis do rejestru zabytków decyzją WKZ z dnia 18 grudnia 1989 r. pod numerem A-328. Cmentarz założony został ok. 1850 r. (najstarszy istniejący nagrobek odnaleziony na cmentarzu pochodzi z 1864 r.) i zajmuje powierzchnię 1,9 ha. Na terenie cmentarza wydzielona i ogrodzona została kwatera wojenna z lat 1914-15. Zawiera ona mogiły zbiorowe i indywidualne żołnierzy austriackich, zbiorową mogiłę legionistów oraz mogiły żołnierzy poległych w 1939 r.

5) Kościół parafialny pw. św. Zygmunta w Żelichowie

Świątynia w Żelichowie wpisana została do rejestru zabytków pod nr A-331 decyzją WKZ z dnia 6 grudnia 1971 r. Elementem nietypowych dziejów budowli jest jej przeniesienie z oryginalnego miejsca wzniesienia - z Pleśnej do Żelichowa w 1930 r. Zbudowany w 1642 r. kościół, usytuowany jest w centralnej części wsi. Jest przykładem drewnianej architektury, konstrukcji zrębowej, szalowany, jednonawowy, z wielokrotnie zamkniętym prezbiterium.

2. ZABYTKI RUCHOME

1) Wyposażenie ruchome kaplicy mszalnej pw. Opieki NMP w Borusowej

Wyposażenie ruchome kaplicy wpisane zostało do rejestru zabytków decyzją B-398/M z dnia 21 września 2015 r. W skład wystroju obiektu wchodzi zespół zabytków wykonanych w stylistyce baroku ludowego:

- a) ołtarz główny;
- b) obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem;
- c) figura Chrystusa Ukrzyżowanego;
- d) dwa lichtarze.

2) Kapliczka słupowa z figurami św. Mikołaja i Jana Nepomucena z 1744 r. w Kozłowie

Obiekt wpisany został do rejestru zabytków decyzją WKZ z dnia 30 listopada 2011 r. pod numerem B-276/M. Decyzja obejmuje ochroną w całości kamienną kapliczkę w kształcie słupa. Ogzymsowany cokół dekorowany jest płaskorzeźbami św. Barbary i trzech innych niezidentyfikowanych świętych. Wysoki postument zwieńczony jest kompozytowym kapitelem, na którym umieszczone zostały rzeźby św. Mikołaja i Jana Nepomucena.

3) Wyposażenie ruchome kościoła pw. św. Zygmunta w Żelichowie

Wyposażenie ruchome kościoła parafialnego w Żelichowie wpisane zostało do rejestru zabytków decyzją B-276 z dnia 6 grudnia 1971 r. W skład wystroju wchodzi zabytki malarstwa, rzeźby i rzemiosła artystycznego pochodzące z XVI-XIX w.

- a) ołtarz główny;
- b) ołtarz w kaplicy;
- c) ambona z wizerunkami czterech ewangelistów;
- d) obrazy:
  - Św. Wawrzyniec;
  - Św. Antoni;
  - Św. Jan Nepomucen;
  - Św. Krzysztof w otoczeniu świętych;
  - NMP z Dzieciątkiem;
  - Chrystus w studni;
- e) rzeźby grupy Ukrzyżowania: Chrystus na krzyżu, Matka Boża i św. Jan;
- f) rzeźba Trójcy św.;
- g) pasyjka rokokowa;
- h) rzeźba Chrystus Frasobliwy;
- i) rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego;
- j) pięć relikwiarzy;
- k) portal do zakrystii z ozdobnym nadprożem schodkowym.

3. GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW

Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków jak i te umieszczone w wojewódzkiej ewidencji zabytków, ujęte są również w gminnej ewidencji zabytków. Stosownie do art. 22 ust. 5 ww. ustawy, w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminna ewidencja zabytków ma charakter zbioru otwartego. Ujęcie obiektu w gminnej ewidencji zabytków nie jest formą prawnej ochrony zabytku jaką jest wpis do rejestru zabytków. Jakkolwiek dla obiektu uwzględnionego w gminnej ewidencji zabytków istnieje obowiązek uzgodnienia przez właściwy organ architektoniczno – budowlany z organem ochrony zabytków, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy (art. 53 i 60 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r., Dz. U. z 2022 r. poz. 503) oraz uzgadniania pozwolenia na budowę lub rozbiórkę (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r., art. 39 ust. 3 Prawo budowlane, Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 z późn. zm.).

Gmina Gręboszów posiada założoną w 2018 roku Gminną Ewidencję Zabytków. W GEZ ujęte są m.in.: zabytki architektury (obiekty sakralne, rezydencjonalne, mieszkalne, gospodarcze), cmentarze, zabytki archeologiczne. Gminna Ewidencja Zabytków została sporządzona

w formie kart, zawierających m.in. dane adresowe o obiekcie, datowanie, formę ochrony, fotografie, mapę z lokalizacją.

Obecnie w GEZ ujęte jest 74 obiekty architektoniczne oraz 117 stanowisk archeologicznych. W bieżącym roku podjęto prace mające na celu aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków oraz opracowanie „Gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2022-2025”.

III. UDOŚTĘPNIANIE DANYCH O ZABYTKACH, PROMOCJA, UWZGLĘDNIANIE ZALECEŃ KONSERWATORSKICH W DZIAŁALNOŚCI URZĘDU GMINY.

1. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Gręboszów na lata 2018 -2021 wykonany został w 2018 r. Dokument ten udostępniany jest przez pracowników Urzędu Gminy Gręboszów zainteresowanym osobom i podmiotom.
2. Projekty decyzji dla inwestycji realizowanych na obszarze lub obiekcie objętym ochroną zabytków oraz ujętym w gminnej ewidencji zabytków uzgadniane są z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.
3. W celu wyeksponowania obiektów dziedzictwa kulturowego dla potrzeb społecznych podejmowane są różnokierunkowe działania mające na celu promocję obiektów zabytkowych w materiałach promocyjnych i informacyjnych przygotowywanych przez Gminę Gręboszów, Szkołę oraz Stowarzyszenia działające na terenie gminy.
4. W zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, gmina współpracuje z placówkami oświatowymi, kulturalnymi, stowarzyszeniami, organizacjami społecznymi i kościołami, promując wartości materialne oraz niematerialne dziedzictwa kulturowego naszej gminy.

IV. INWESTYCJE PODEJMOWANE PRZY ZABYTKACH

1. Wydatki na remonty obiektów zabytkowych, będących własnością Gminy Gręboszów.

W okresie sprawozdawczym wykonano następujące prace:

Nazwa i lokalizacja zabytku	Rodzaj wykonywanych prac	Termin wykonanych prac	Wartość wykonanych prac i sposób finansowania
Kaplica pw. Opieki NMP w Borusowej	Konserwacja ołtarza w kaplicy mszalnej pw. Opieki NMP w Borusowej etap I	2020 r.	50 360,00 zł 25 000,00 – Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, 15 000,00 – Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej, 10 360,00 – Gmina Gręboszów
Cmentarz Wojenny nr 251 w Ujściu Jezuickim	Prace związane z montażem tablicy pamiątkowej obok cmentarza oraz niwelacja terenu	2020 r.	576,34 zł z budżetu Gminy Gręboszów

Kaplica pw. Opieki NMP w Borusowej	Konserwacja ołtarza w kaplicy mszalnej pw. Opieki NMP w Borusowej etap II	2021 r.	47 640,00 zł 20 000,00 – Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, 10 000,00 – Starostwo Powiatowe w Dąbrowie Tarnowskiej, 17 640,00 – Gmina Gręboszów
------------------------------------	---	---------	---

2. Wykaz dotacji przyznanych i rozliczonych w latach 2020-2021.

Dotacje z budżetu Gminy udzielane właścicielom zabytków:

Beneficjent	Rodzaj wykonywanych prac	Termin wykonanych prac	Wysokość przyznanej dotacji
Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Gręboszowie	Prace konserwatorskie przy polichromii sklepienia nawy głównej w kościele pw. Wniebowzięcia NMP w Gręboszowie	2021 r.	30 000,00 zł

Na podstawie analizy informacji zawartych w niniejszym sprawozdaniu, a w szczególności zawartych w powyższej tabeli można stwierdzić, że w okresie dwóch ostatnich lat cele zawarte w „Gminnym programie opieki nad zabytkami dla Gminy Gręboszów na lata 2018-2021” były realizowane w miarę możliwości dostępnych środków prawnych, ekonomicznych i finansowych.

Wszelkie prace konserwatorskie, budowlane dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków były prowadzone zgodnie z wymogami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, po uzyskaniu stosownej decyzji na prowadzenie prac.

Wójt
(-) *Krzysztof Gil*